

Goran KALOGJERA
Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci

UDK: 821.163.42.09
Prethodno priopćenje
Preliminary report
Primljeno: 22. kolovoz 2017.

FRAGMENT IZ KORČULANSKE KNJIŽEVNE BAŠTINE NA PRIMJERU DARINKE KRSTULOVIĆ

SAŽETAK

Darinka Krstulović pjesnikinja i prozaistica nameće se sve više kao jedno od vodećih „korčulanskih pera“, koja svojom osebujnom poetskom kazljivošću punom ironije, satire, ali i istinske emotivne kazljivosti iskače iz otočnog poetskog mikrokozmosa. Ovaj skroman prilog satisfakcija je mom shvaćanju da na malim otocima i izoliranim otočnim sredinama sazrijevaju majstori od pera.

KLJUČNE RIJEČI: *Darinka Krstulović, pjesništvo*

Kao fetivi Korčulanin, koji sam za moje sugrađane „čovik od skule“, uzeo sam na sebe dužnost promovirati književno stvaralaštvo na mom Otoku. Uostalom, to mi je i struka. U želji da promoviram moje sugrađane, ali i ostale otočane koji se vole poigravati stihom ili ispisivati prozu, napisao sam i objavio davne 1993. godine Antologiju hrvatskog pjesništva na otoku Korčuli s naslovom „Hrvatsko pjesništvo na otoku Korčuli“.¹ Skromno mislim da je to bio prvi cjelovitiji uvid u književno stvaralaštvo mojih otočana, koje datira još od bratimskog pjesništva do današnjih dana. Ne kažem da sam otkrio,

¹ Hrvatsko pjesništvo na otoku Korčuli, Biblioteka „Val“, Rijeka, 1993.

ali sam uz klasike poniknute iz korčulanskog mikrokozmosa poput Danijela Dragojevića, Rikarda Nikolića, Kuzme Petkovića, Petra Šegedina, Šime Vučetića, Momčila Popadića, uvrstio u Antologiju i neke druge, tada manje znane, ali danas rekao bih vrlo afirmirane i poznate književne djelatnike u kontekstu suvremene hrvatske književnosti. Tako su polako iz Antologije svoj put prema široj publici krčili Srđan Duhović, Jasna Šegedin, Izvor Oreb, Darinka Krstulović, Ivčica Dragojević, Jelena Vidović, Ivica Duhović-Žaknić, Vjeka Tičinović, Mirjana Tulić-Sardelić, Jadranka Tomas. Različiti pjesnički i prozni profili, koje sve nisam mogao u potpunosti pratiti, no neki su mi ostali interesantni i o njima sam često pisao, prikazivao i recenzirao njihove zbirke.

Moj prilog trećem broju dragog mi časopisa „Kanavelić“, bit će posvećen meni osobito dragoj otočnoj pjesnikinji Darinki Krstulović. Darinka Krstulović rođena je 1940. godine na svjetioniku Jadrija kraj Šibenika, no ubrzo nakon njenog rođenja obitelj seli na Korčulu. Nakon studija i godina provedenih u inozemstvu Darinka Krstulović vraća se u Korčulu, gdje i danas živi i piše. Do sada je na moje veliko zadovoljstvo objavila zbirke poezije: *Trajanje*, *Ogrlica*, *Srce na dlanu*, *Molitvenik moje matere*, *Prin partence* te prozu *Korčulanska pisma*.

O Darinki Krstulović pisao sam više puta i na par mjesta. Bio sam joj rad biti recenzentom i promotorom njenih zbirki, koje su bile dobro dočekane u našem malom Gradu, ali i izvan njega. Tako sam o njenoj zbirci *Ogrlica*,² koju sam komparirao s prethodnom zbirkom *Trajanje*,³ zaključio da se u *Ogrlici* vidi evidentan evolucijski pomak ka boljem, koji se zasniva na neposrednom dojmu, ali i na refleksiji i lirskoj asocijaciji. Njen umjetnički doživljaj u zbirci *Ogrlica* pokazao je jednu mnogostranu otvorenost prema raznovrsnim pojavama i problemima života s posebnim naglaskom na njene unutrašnje dileme, sumnje, strahove i košmare. U toj je vrsnoj zbirci Darinka Krstulović sve svoje strahove nade, radosti, sumnje ali i životne spoznaje (koje donose godine), pretočila u jedan miran, narativni stih, koji plijeni svojom iskrenošću, ali istovremeno nagoni čitatelja na razmišljanje.⁴

Ne spominjem zbirku *Ogrlica* bez razloga. Ona se čita, ali i doživljava, kao poetesin unutrašnji monolog s živim i neživim sugovornicima kroz koje ona pojam stvarnosti izjednačuje s pojmom života. Iz toga proizlazi njeno istinsko

² Darinka Krstulović, *Ogrlica*, Matica hrvatska, ogranak Korčula, 2000.

³ Darinka Krstulović, *Trajanje*, Matica hrvatska, ogranak Korčula, 2000.

⁴ Goran Kalogjera, *Korčule koje više nema*, Filozofski fakultet u Rijeci, 2005., str. 227.

otkriće ljubavi kojoj daje vrijednost i značenje egzistencijalnog znaka. Pojam ljubavi u *Ogrlici* je mnogoznačan. U ovoj zbirci Darinka Krstulović pjeva o čulnoj ljubavi (Doći ću k tebi), idealiziranoj ljubavi (Puste želje) tragičnoj ljubavi (Dok si me volio), romantičnoj ljubavi (Otvorit ću), mladenačkoj ljubavi (Kad čujem zvona). U stihove ove zbirke Krstulović unosi fluid rezignacije, duševnog nespokoja, osobnog razočaranja i tuge, ponekad i sreće.⁵

Ovu zbirku apostrofiram s razlogom jer predstavlja njeno sazrijevanje u mnogo aspekata. Iz njenih stihova proizlaze razmišljanja jedne senzibilne žene, koju „starenjem“ postaje mudrija i promišljenija. Zato ćemo u toj zbirci, uz niz ljubavnih pjesama, naći niz realističkih promišljanja koje nisu nikakva velika filozofija već univerzalne istine svedene na otkrića malih stvari u njenom svakodnevnom životu, koji ga unatoč otočnoj izoliranosti čine podjednako ispunjenim, lijepim, tužnim, teškim i ugodnim. Jer kako ona kaže „*da postoje dani kada nam ništa ne može pomutiti sreću, kada su ulice sunčane i svijetle, makar je nebo olovno i sivo, ili da postoji trenutak kada samo jedna blaga riječ voljene osobe može izmijeniti svijet*“ onda u to ne treba sumnjati.

Ono što volim kod Darinke Krstulović kao i kod većeg broja mojih otočnih spisatelja jest činjenica da se ne libe pisati na govorima svojih mjesta. Iz toga proizlazi jedna vrlo bogata dijalektalna ili govorna poezija Žrnova, Blata, Vele Luke, Korčule. Mi u Korčuli imamo svoj govor. Na njemu se uglavnom i sporazumijevamo, što ne znači da ne poznajemo standard. Ali u druženju, susretima, mi se pozdravljamo i govorimo, onako „po korčulanski“. Uostalom profesor emeritus Zagrebačkog sveučilišta, dr. Damir Kalogjera, napisao je i Rječnik govora grada Korčule.⁶ Već u svojim „Korčulanskim pismima“,⁷ epistolarnoj prozi, Darinka Krstulović umnogome je pridonijela oživljavanju našeg korčulanskog govora. U tim intimističkim pismima unuku, majci, ocu, pokojnoj sestri, također vrsnoj pjesnikinji, ponovno su oživjeli oni davni izrazi moje mladosti, odrastanja i sazrijevanja. Ljepota lokalnog komuniciranja oživjela je u tim pismima svom svojom ekspresivnošću, nostalgičnošću i ljepotom.

Fokusirao bih se u ovom prigodnom eseju na najnoviju zbirku Darinke Krstulović pesimističkog naslova „Prin partence“.⁸ U prijevodu, ako treba, „Prije odlaska“. Pjesnikinja u njoj kao da sumira svoja životna iskustva,

⁵ Izvrsne pogovore zbirkama *Ogrlica* i *Trajanje* napisao je dr. Živan Filipi.

⁶ Damir Kalogjera, Mirjana Svoboda, Višnja Josipović, Rječnik govora grada Korčule, Novi liber, Zagreb, 2008.

⁷ Darinka Krstulović, *Korčulanska pisma*,

⁸ Darinka Krstulović, *Prin partence*, Korčula, 2016.

nadanja, dane sreće, tugu zbog gubitka najmilijih, ali je također sklona ironiji, šaleći se (kritizirajući), lokalnu nemaštovitost, konzervatizam i političke apsurdne. Godine su očito učinile svoje. Onaj romantičarski odnos spram svijeta lokalnog mikrokozmosa zamjenjuje ironija, šala, humor pa i pokuda. Ono što posebno fascinira u toj zbirci jesu evidentirani odrazi trenutka utkani u njen stih. Krstulović tako registrira svakidašnji otočni život, počam od obiteljske kužine do raskoši mediteranskog podneblja:

*Na špaheru u bronzinu
veselo vre juha.
Govoru da je najboji mulam
su dva zrna soli.
Na drugemu kolu,
jedva duhata, vari se
salsa o pomidori.
Mišaju se vonji selena, češnjaka
salse i bosiljka.
Na trpezi bocun vina
žmuli i štruca kruha*

*Zvonu pjati, peruni i zlice
fameja se skupja,
ura je od obida.*

Ura je od obida

Naše korčulanske bure nisu kao ove primorske, no podjednako su snažne i osvježavajuće. Jakost i snagu te bure Krstulović će vrlo impresivno izraziti u svojim stihovima. U tempu bure, „razigrane žene“, Krstulović vrlo nadahnuto i proživljeno iskazuje svoj dodir s ovom elementarnom snagom sjevernog vjetrova:

*Pri zoru je brez aviza
uletela u grane stabala
ispo moje punistre,
isprimišala in glave,
pristrašila repce.
Škure su se treskon otvorile,*

*tiramola oživila,
nogavice zabalale,
rukavi se sritno zagrlili,
a lancuni mašu arajdano.
More pini, brodi škripju,
a niz štradu lišče leti...*

Bura

U maniri Nazorovog arhaičnog doživljaja njegovog otoka i Darinka Krstulović ispisati će kratke, krte, nerimovane, ali vrlo impresivne stihove o svom doživljaju ljeta:

*Sunce upeklo
more osekalo
maistral umuknu.
Cvrčci raspalili
kaleb kjunon
na vršu pikira.
Da ni zvona
gori s kampanela
mislila bi da je vrime stalo..
Ma podne je,
vaja hodi doma...*

Lito

Ozračje dalmatinskog, mediteranskog sukusa, prepunog boja, mirisa, slika i zvukova osjeća se i u njezinoj pjesmi Slike iz Dalmacije, koja ukazuje na njenu iskonsku povezanost s Otokom i njegovom mediteranskom slikovitošću:

*Rista kapule obišena
o ruzinavu brokvu
a do nje grozd mali pomidori.
Na vanjskemu parastadu o punistre
u pitarima bosiljak i mažurana,
u staklenima bocama paru se na suncu
zeleni orasi, latice o rozi, cukar i rakija...*

Slike iz Dalmacije

U završnici zbirke postoji pjesma koja je u kontekstu samog naslova „Prin partence“. Autorica kao da se opršta sa svojim lutanjima, zabludama, romantičnim idealizmom i vrlo pragmatično zaokružuje svoj životni i pjesnički ciklus:

*Ovi zanzi dil svojega puta
želin marčat brez
bagaji što ruke mi pritežu,
brez pogani i dvolični judi
što mi samo sunce zaklanjaju.*

*Dosta mi je laži i fjabula
dosta falsi prijateja.*

*Ni mi više važno
da me po ramenu tapšu
a žuč rigaju meni iza škinje.*

*Nima više vrimena za formu;
vrimena su o istine došla.*

Fotofiniš

Ovaj fragment iz korčulanske književne baštine na primjerima stihovlja Darinke Krstulović i njenog uspješnog poetskog opusa, na neki mi je način i osobna satisfakcija. Darinka Krstulović, Srđan Duhović, Ivica Duhović Žaknić, Izvor Oreb, Ivona Kapor i mnogi drugi koji pišu i objavljuju potvrda su mog dugogodišnjeg forsiranja korčulanskih književnika u njihovom radu, koji danas daje rezultate. Korčula, koja je do 20. stoljeća bila uglavnom u hrvatskoj književnosti poznata po imenima Petra Kanavelića, Petra Šegedina, Danijela Dragojevića i Šime Vučetića, danas predstavlja jedan nezaustavljivi dinamičan vratak pjesničke i prozne produkcije. U tom izvorištu Krstulović izlazi izvan otočnih okvira željela to ona ili ne. Njena je poezija prihvaćena, pozitivno vrednovana i uvažavana. Ako sam imalo tome doprinio, drago mi je, jer gospođa Krstulović to zaslužuje. Privodim ovaj esej kraju stihovima njene pjesme Dite moje:

*Da ni ovih slika
po mirima,
da ni koja sida u tvojin vlasima
i da ni ove lipe dice što su mi unuci,
po ničemu ne bi znala
da je toliko vrimena pasalo
i da će vaja brzo kufere zatvori.*

*Dite moje,
para mi se da je učer bilo.*

Dite moje

Da izgleda kao da je stvarno jučer bilo kada se Darinka Krstulović upustila u avanturu pjesničkog iskaza. Istina, u početku sramežljivo i samozatajno, no tijekom vremena sazrijevajući, ona je uspjela izgraditi jedan jasan, jezgrovit „kazljivi stih“ koji je ponekad i nerimovan, ali nadasve snažan i upečatljiv. Ova slobodoumna žena koja svojim stihovljem ponekad ruši lokalnu žabokrečinu, imponira svojim jasnim stavovima, koji mnogima u našoj lokalnoj zajednici ne gode ušima, no njeno je pjesništvo neupitno. Volim ju usporediti s još jednom slobodoumnom i naprednom ženom s našeg otoka, Blačankom Vicom Tulić - Križić (1747. - ?), koja je premda nepismena, svoje ironične i satirične stihove kazivala u pero lokalnom bilježniku Petru Ostoiću, razbijajući tako uhodanu žabokrečinu i konzervativizam male polugradske sredine Blata na Korčuli. Izgrađujući svoj opus na suptilnoj granici između poetizirane „kazljivosti“ i fine suptilne lirske konteplatativnosti, ne težeći „svidljivosti i dopadljivosti“ Darinka Krstulović pjesnikinja korčulanskog izvornog izričaja danas je nezaobilazno pjesničko ime mog Otoka, ali i ime u kontekstu suvremenog hrvatskog pjesništva. Svojim stihovljem ona kao da po tko zna koji put potvrđuje onu Barčevu tvrdnju o „veličini malenih“.

Literatura:

1. Hrvatsko pjesništvo na otoku Korčuli. Rijeka : Centar društvenih djelatnosti mladih, 1993.
2. Kalogjera, Damir. Svoboda, Mirjana. Josipović, Višnja. Rječnik govora grada Korčule. Zagreb : Novi liber, 2008.
3. Kalogjera, Goran. Korčule koje više nema. Rijeka : Filozofski fakultet u Rijeci, 2005. str. 227.

4. Krstulović, Darinka. Korčulanska pisma. Korčula : Gradska knjižnica *Ivan Vidali*, 2013.
5. Krstulović, Darinka. Ogrlica. Korčula : Matica hrvatska, 2002.
6. Krstulović, Darinka. Prin partence. Korčula : Vlastita naklada autora, 2016.
7. Krstulović, Darinka. Trajanje. Korčula : Matica hrvatska, 2000.

A FRAGMENT FROM THE KORČULA LITERARY
HERITAGE AT THE EXAMPLE OF
DARINKA KRSTULOVIĆ

ABSTRACT

Darinka Krstulović is a poet and prose writer who imposes herself as one of the leading “Korčula pens”. With her poetic procedure, full of irony, satire and true emotive expression, she departs from the island poetic micro cosmos. This modest contribution can be understood as an example that masters of pen can mature even on small islands and isolated island *milieux*.

KEY WORDS: *Darinka Krstulović, poetry*